

PASEN

27 maart 2016

Voorgangers: Ad de Gruijter (overweging) en Leo van Driel

wentel de steen van mijn graf
wentel die last van mij af
ik wil, van windsels bevrijd,
deel aan de werkelijkheid.

(Hella S. Haasse)

Lezing, Efeziërs 5, 13-14

Alles wat door het licht ontmaskerd wordt, wordt openbaar, en alles wat openbaar wordt, is zelf licht. Daarom staat er: 'Ontwaak uit uw slaap, sta op uit de dood, en Christus zal over u stralen.'

Lezing, Markus 16, 1-8

1 Toen de sabbat voorbij was, kochten Maria uit Magdala en Maria de moeder van Jakobus, en Salome geurige olie om hem te balsemen. 2 Op de eerste dag van de week gingen ze heel vroeg in de ochtend, vlak na zonsopgang, naar het graf. 3 Ze zeiden tegen elkaar: 'Wie zal voor ons de steen voor de ingang van het graf weggrollen?' 4 Maar toen ze opkeken, zagen ze dat de steen al was weggerold; het was een heel grote steen. 5 Toen ze het graf binnengingen, zagen ze rechts een in het wit geklede jongeman zitten. Ze schrokken vreselijk. 6 Maar hij zei tegen hen: 'Wees niet bang. U zoekt Jezus, de man uit Nazaret die gekruisigd is. Hij is opgewekt uit de dood, hij is niet hier; kijk, dat is de plaats waar hij was neergelegd. 7 Ga terug en zeg tegen zijn leerlingen en tegen Petrus: "Hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zullen jullie hem zien, zoals hij jullie heeft gezegd."'

8 Ze gingen naar buiten en vluchtten bij het graf vandaan, want ze waren bevangen door angst en schrik. Ze waren zo erg geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden.

Overweging

Ongelooflijk is het! Daarom dringt het bericht over de opstanding en de betekenis daarvan maar langzaam door tot de vrouwen die het graf bezoeken evenals bij de andere leerlingen van Jezus, die de vrijdag ervoor aan een kruis gehangen was. En ook voor ons is dit een ongelooflijk verhaal!

Als iets ongelooflijks aan je wordt meegedeeld, dan zeg je: 'Wat je me nu vertelt is onzin', 'dat kan niet', of... 'kletspraat'. Maar je kan ook in lachen uitbarsten omdat je denkt dat je voor de gek wordt gehouden.

Dit is precies wat op de ochtend van Pasen gebeurt.

Een ongelooflijk verhaal, zoals ook het verhaal waarin Jezus Lazarus uit de dood tot leven roept. En zoals het verhaal waarin Jezus tegen een pas gestorven meisje van twaalf jaar zegt: 'Sta op' (Mc. 5,40-41) (in het Aramees Talitha koem) en vervolgens staat ze op.

Dat koem in 'Talitha koem' kan ook vertaald worden met 'ontwaak', 'wordt wakker', zoals we het ook aantreffen in Jesaja 52, 1 Ontwaak, ontwaak, Sion..... 2 Klop het stof van je af en sta op...

Ongelooflijke verhalen waarin aan de dood de macht wordt ontnomen om te heersen. De vrouwen gaan naar het graf van Jezus en zien dat de steen is weggerold, en.....er staat met nadruk vermeld: het was een 'heel grote steen'.

'Hij is opgewekt uit de dood,' horen ze. 'Hij is niet hier', horen ze.'

'Hij gaat jullie voor naar Galilea, dáár zullen jullie hem zien.'

'Er is niets te zien, en dát moet je zien', lezen we in het gedicht 'De plek' van Herman de Coninck (1944-1997).

De plek

Je moet niet alleen, om de plek te bereiken,
thuis opstappen, maar ook uit manieren van kijken.

Er is niets te zien, en dát moet je zien
om alles bij het zeer oude te laten.

Er is hier. Er is tijd
om overmorgen iets te hebben achtergelaten.

Daar moet je vandaag voor zorgen.

Voor sterfelijkheid.

(Uit 'Schoolslag' van Herman de Coninck, 1994)

Ongelooflijk, dat de dode niet daar is waar men over hem wil rouwen.

Hij gaat jullie voor en jullie zullen hem zien, in Galilea, niet hier.

De vrouwen zijn zo geschrokken dat ze het aanvankelijk tegen niemand durven zeggen en als ze het dan toch verder vertellen, dan is de eerste reactie er dus een van ongelof. Misschien zijn ze er wel om uitgelachen.

Daar zal de Middeleeuwse traditie van de Paaslach (risus paschalis) wel op gebaseerd zijn.

Gebruikelijk was toen dat de paasprek werd begonnen met een paar goede grappen. Dat luchtte tenminste op na de zware sombere lijdensweek.

Zouden we nu nog de risus paschalis kennen dan zou de geheel eigen manier van zeggen van Johan Cruijff wellicht met een knipoog geciteerd mogen worden?

Bij het lege graf zou hij dan zeggen? 'Als je ergens niet bent, ben je óf te vroeg, óf te laat.'

En bij de mogelijkheid van opstanding, opgewekt worden zou hij wellicht zeggen:

'In zekere zin ben ik waarschijnlijk onsterfelijk'.

Wellicht was er dus ook de ongelovige lach van de vrienden van Jezus, zo van 'laat ons niet lachen' of... een bevrijdende glimlach.

In die Middeleeuwse traditie ook een lachen over de dood die toch maar mooi voorschut was gezet en niet het laatste woord kreeg.

In het Lucasevangelie wordt het verhaal van de vrouwen die de weggerolde steen en het lege graf zien inderdaad 'kletspraak' genoemd (Lc. 24,11) en in het Johannesevangelie (Joh. 20,2) staat dat ze Jezus waarschijnlijk hebben weggehaald uit het graf.

Maar dat hij opgewekt zou zijn uit de dood en dat hij daarom 'hier' niet is, dat was ook voor de leerlingen aanvankelijk een ongelooflijk verhaal.

Er is niets te zien, en dat moet je zien!, schrijft Herman de Coninck in zijn gedicht 'De plek.'

Dit is precies het grote verschil tussen Goede Vrijdag en Pasen.

Goede Vrijdag vinden wij helemaal niet ongelooflijk. Dat is dagelijks allemaal te zien en te horen.

Nieuws over leed, ver weg en dichtbij. Conflicten wereldwijd, slachtoffers van terreuraanslagen.

Mensen tot zwijgen gebracht. Mensen beschadigd in hun privéleven, op het werk..... We hebben er allemaal weet van. Het onttrekt zich niet aan onze waarneming.

Maar die ándere werkelijkheid, die ongelooflijk klinkt en zich wél aan onze waarneming lijkt te onttrekken en die ons verder brengt dan Goede Vrijdag, en het kruis, verder dan de dood... kan dat? Daar hebben we toch meer moeite mee. Hoewel...

Soms gebeurt het. Een steen is weggerold! Wat afgesloten leek en voor eeuwig tot zwijgen was gebracht.... blijkt niet afgesloten.

Natuurlijk eindigt het Jezusverhaal aanvankelijk met teleurstelling, verdriet en rouw, maar dan gaat het door en het eindigt niet tot op vandaag.

Want de steen – en het was een hele grote – is weggerold.

Hij is niet hier en gaat voor jullie uit...

Dit doet ook iets met de leerlingen zélf. Alsof ook bij hen een steen wordt weggewenteld, een blokkade wordt opgeheven. Ongelooflijk!

Hella Haasse schreef:

wentel de steen van mijn graf

wentel die last van mij af

ik wil, van windsels bevrijd,

deel aan de werkelijkheid

De dode zelf kan geen stenen verwijderen... en er staat dan ook niet dat Jezus uit de dood of uit het graf is opgestaan... er staat dat hij is opgewekt; zo staat het er ook bij Lazarus en bij dat twaalfjarige meisje, ze werden tot opstaan gebracht, opgewekt. ['koem']

Daar is een ander voor nodig en hier is het een Ander met een hoofdletter. Een ander die de steen voor je weghaalt, een ander die je opwekt,

Kan dat? Dat wat doods en dood is de wacht wordt aangezegd?

En gebeurt dat ook bij ons wanneer er periodes zijn in ons leven dat we denken: niks meer aan te doen, het gaat niet meer, einde verhaal!

Alles is geblokkeerd, geen licht dringt meer door, doodlopende weg.

Wie wentelt dan die steen die blokkeert weg bij jou, bij mij?

Wie roept jou en mij dan tot leven en zegt: Ontwaak, klop het stof van je af en sta op.

Misschien is het je overkomen en je weet niet meer hoe het is gegaan en waarom alles eerst zwaar was en duister en doods. En toen heeft iemand je weggehaald van de plek waar alles lijkt dood te lopen en je van je last verlost.

Paulus schreef in de begintijd van het Christendom in zijn brief aan de Efeziërs:

'Ontwaak uit uw slaap, sta op uit de dood, en Christus zal over u stralen.'

Bij Huub Oosterhuis, en we zongen het voorafgaand aan de lezingen, klinkt het zo:

'Word wakker slaapkop, het is opstaan uit de dood geblazen, een nieuwe mens moet als een licht opgaan in jou'.

Pasen is een lofzang op het leven en een appèl om op te staan.

Geen naïef jubelfeest, want Pasen heeft weet van de Goede Vrijdag die eraan voorafging.

Maarten Luther schreef: 'Zelfs als ik wist dat ik morgen zou sterven (of: dat morgen de wereld zou vergaan), zou ik vandaag nog een boom planten.'

Een jongeling in wit gewaad zegt: Hij is niet hier, hij is opgewekt uit de dood.

Die jongeling roept ons weg van de plek waar het doods en dood is.

Pasen vertolkt een krachtig vertrouwen in de weg die naar opstaan en leven leidt. Ook voor jou en mij. Inderdaad, ongelooflijk!

Ad de Gruijter